

Til kontrollutvalget i Vega kommune

Sandnessjøen 04.05.2026

Saksbehandler:
Sekretariatsleder
Tobias Langseth

SAK 07/2026: RAPPORT FORVALTNINGSREVISJON [UTENFORSKAP]

1: Innledning og bakgrunn

Revisjon Midt-Norge har på oppdrag fra kontrollutvalget utført forvaltningsrevisjonsprosjektet «Utenforskap» og oversendt endelig rapport 30. april 2026. Kommunedirektøren ble gitt anledning til å uttale seg om rapporten, og avgitt høringssvar er gjengitt som vedlegg 2. Jf. kapittel 1.5 [side 12]. Revisjonsprosjektet har undersøkt følgende problemstillinger:

- I hvilken grad står unge voksne i Vega kommune utenfor arbeid, utdanning eller opplæring, og hvilke utfordringer har denne gruppen knyttet til psykisk helse? [beskrivende problemstilling]
- I hvilken grad har Vega kommune planer, strategier og rutiner for å forebygge og motvirke utenforskap blant unge voksne?
- I hvilken grad følger kommunen opp unge voksne i utenforskap i tråd med rutiner, planer og nasjonale føringer/anbefalinger?

2: Kontrollutvalgets oppgaver og rolle

Kontrollutvalgets oppgave er i denne sammenheng å behandle forvaltningsrevisjonsrapporten, og avgi rapport til kommunestyret om at prosjektet er gjennomført samt hvilke resultat revisjonen har gitt. Jf. bestemmelsen i forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 4:

§ 4. Kontrollutvalgets rapportering om forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller

Kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret eller fylkestinget om gjennomførte forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller og resultatet av dem.

Kontrollutvalget skal også påse at kommunestyrets vedtak i tilknytning til behandlingen av rapporter om forvaltningsrevisjon følges opp, samt rapportere til kommunestyret om hvordan kommunestyrets vedtak er fulgt opp. Jf. bestemmelsene i forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 5.

3: Forvaltningsrevisjonsrapportens konklusjoner

Jf. rapportens avsnitt 3.4 [side 35–36].

Problemstillingen som skal besvares er: **I hvilken grad har Vega kommune planer, strategier og rutiner for å forebygge og motvirke utenforskap blant unge?**

Revisor konkluderer med at Vega kommune i noen grad har planer, strategier og rutiner for å forebygge og motvirke utenforskap blant unge, men at kommunen mangler et tilstrekkelig oppdatert kunnskapsgrunnlag og har i liten grad konkrete rutiner for tidlig identifisering av unge som står i risiko for utenforskap.

Kommunen har et skriftlig oversiktsdokument over helsetilstand og påvirkningsfaktorer som er politisk vedtatt og innholdsmessig treffer sentrale temakrav, men dokumentet er ikke oppdatert etter perioden 2018–2022. Manglende oppdatering svekker oversiktens funksjon som et oppdatert grunnlag for planlegging og prioritering. Oversikten er brukt sammen med annet kunnskapsgrunnlag i planarbeidet, og kommuneplanens samfunnsdel peker både på at oversikten skal oppdateres og at tiltak skal følge av utfordringsbildet. At oversikten er utdatert og noe begrenset i datagrunnlaget innebærer at nytteverdien av bruken reduseres, og dette kan påvirke treffsikkerheten i kommunens plan- og tiltaksutforming.

På plansiden vurderer revisor at kommunen står relativt godt. Oppvekstkapitlet i kommuneplanens samfunnsdel er definert som kommunens forebyggende plan etter barnevernsloven. Det beskriver mål, organisering og tjenesteovergrepene samarbeid, herunder samhandlingsambisjoner. Videre vurderer revisor at kommunen har rutiner for å fange opp og følge opp skolefravær i grunnskolen gjennom veileder og praksis for registrering og oppfølging.

Revisors gjennomgang viser at kommunen i liten grad har etablert konkrete rutiner og planer som beskriver hvordan unge i risiko for utenforskap skal identifiseres tidlig, hvem som har ansvar for å oppdage dem, og hvilke indikatorer og arenaer som skal brukes for systematisk oppfølging (Med unntak av skolefravær i grunnskolen hvor det beskrives hvordan dette skal foregå).

Alt i alt konkluderer revisor med at Vega kommune har planer og enkelte rutiner som støtter forebygging og oppfølging. Arbeidet svekkes av at oversiktsgrunnlaget ikke er oppdatert og av manglende konkrete rutiner for tidlig identifisering og systematisk oppfølging av unge i risiko for utenforskap.

Jf. rapportens avsnitt 4.4 [side 45].

Problemstillingen som skal besvares er: **I hvilken grad følger kommunen opp unge voksne i utenforskap i tråd med rutiner, planer og nasjonale føringer/anbefalinger?**

Datagrunnlaget viser at Vega kommune i noen grad følger opp unge voksne i utenforskap gjennom individrettede tiltak og lavterskeltilbud, og at flere tjenester samarbeider om enkeltpersoner. Etableringen av folkehelsegruppa høsten 2025 fremstår som et relevant grep for å samle og styrke det forebyggende arbeidet. Samtidig er arbeidet i en oppbyggingsfase, uten vedtatt mandat og med utfordringer knyttet til planlagt møtehyppighet. Kommunen har dermed tiltak og initiativ, men begrenset formalisering og forankring i styring og prioritering på et overordnet nivå, jf. folkehelseloven § 7.

Kommunens kunnskap om utenforskap synes i stor grad å være erfaringsbasert og knyttet til hva tjenestene “vet” i et lite lokalsamfunn. Dette gir grunnlag for rask oppfølging i enkeltsaker, men kommuneplanen peker samtidig på et “ukjent antall” unge som står helt utenfor. Dette kan tyde på manglende systematisert og dokumentert oversikt over omfang og utvikling. Også på skolefraværsområdet fremstår kunnskapsgrunnlaget ufullstendig når kommunen ikke kan fremskaffe fraværsoversikt for flere trinn. Dette svekker muligheten for helhetlig og tidlig forebygging, samt målrettede tiltak mot utenforskap.

Når det gjelder etterlevelse av sentrale krav i lov om sosiale tjenester, viser gjennomgangen at aktivitetsvilkår i liten grad er benyttet i vedtak om økonomisk stønad til personer under 30 år. Det er også svak etterprøvbarehet knyttet til brukermedvirkning når dialog i stor grad skjer per telefon uten dokumentasjon av innhold, vurderinger og avklaringer. Samlet gir dette økt risiko for ulik praksis.

Videre indikerer få vedtak om kvalifiseringsprogram over flere år at denne typen vedtak i begrenset grad brukes som virkemiddel, uten at revisjonen kan konkludere om dette er for lite i forhold til målgruppen. Uklarhet knyttet til individuell plan, herunder at et vedtak viser til individuell plan uten at NAV kjenner til hvem som har utarbeidet planen, kan tyde på svakheter i ansvars plassering og koordinering for brukere med langvarige og sammensatte behov.

Samlet konkluderes det med at kommunen delvis følger opp unge i utenforskap. Datagrunnlaget indikerer at det foreligger et betydelig forbedringspotensial når det gjelder oppfølging av unge i utenforskap på en planmessig og systematisk måte.

4: Forvaltningsrevisjonsrapportens anbefalinger

Jf. rapportens avsnitt 5.1 [side 46].

Basert på vurderinger og konklusjoner, anbefaler revisor kommunedirektøren å:

- Oppdatere oversiktsdokumentet i tråd med krav i forskrift, herunder identifisere hvilke grupper som står i utenforskap i Vega
- Utarbeide samarbeidsmodeller og rutiner for arbeidet med å identifisere risiko for utenforskap, inkludert utarbeide et tydelig mandat til folkehelsegruppa
- Utarbeide en samlet fraværsoversikt for grunnskolen
- Sørge for at unge voksne med gjentatte vedtak om økonomisk stønad får oppfølging i tråd med lowerket
- Bidra til en mer felles forståelse av utenforskap som lokal utfordring, blant annet gjennom å synliggjøre temaet i kommunens plan- og styringsarbeid og legge til rette for dialog med politiske organer og relevante aktører i lokalsamfunnet

5: Sekretariatets vurderinger

Under forutsetning av at sekretariatet oppfatter rapporten riktig, konkluderer revisor i varierende grad positivt på de problemstillingene som er undersøkt og vurdert.

Rapporten inneholder forslag til hva kommunen kan vektlegge i eget forbedringsarbeid [side 46].

Når det gjelder revisjonskriterier, metodevalg og datagrunnlag vises det til rapportinnholdet.

Forvaltningsrevisjonsprosjektet vil bli presentert av Revisjon Midt-Norge i møtet.

I følge bestemmelsen i forskrift om kontrollutvalg og revisjon nedenfor skal kommunedirektøren gis anledning til å uttale seg om et rapportutkast ved forvaltningsrevisjon av kommunens virksomhet.

§ 14. Uttalelsesrett ved forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Revisor skal sende et utkast til forvaltningsrevisjonsrapport til uttalelse til kommunedirektøren, kommunerådet eller fylkesrådet.

Revisor skal sende et utkast til forvaltningsrevisjonsrapport til uttalelse til det kommunale eller det fylkeskommunale foretaket, aksjeselskapet eller interkommunale selskapet som er gjenstand for forvaltningsrevisjon.

Revisor skal sende et utkast til rapport om eierskapskontroll til uttalelse til selskapet som er omfattet av eierskapskontrollen og til den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierfunksjon.

Uttalelsen skal i sin helhet fremgå av rapporten.

Av kommuneloven fremgår dessuten:

§ 23-5. Rapportering til kommunestyret eller fylkestinget

Kontrollutvalget skal rapportere resultatene av sitt arbeid til kommunestyret eller fylkestinget. **I saker som skal oversendes til kommunestyret eller fylkestinget, skal kommunedirektøren gis anledning til å uttale seg før kontrollutvalget behandler saken.**

Utkast til saksfremlegg har i tråd med denne bestemmelsen blitt forelagt kommunedirektøren.

Sekretariatet har vært i dialog med kommuneadministrasjonen. Tilbakemeldingen er at det ikke er behov for en særskilt [skriftlig] uttalelse til kontrollutvalgets sak.

Forslag til vedtak:

Kontrollutvalget tar forvaltningsrevisjonsrapporten «Utenforskap» avgitt 30.04.2026 til etterretning, og oversender denne til kommunestyret i Vega kommune for videre behandling.

I denne forbindelse uttaler kontrollutvalget følgende:

Revisjonsprosjektet har undersøkt følgende problemstillinger:

- I hvilken grad står unge voksne i Vega kommune utenfor arbeid, utdanning eller opplæring, og hvilke utfordringer har denne gruppen knyttet til psykisk helse? [beskrivende problemstilling]
- I hvilken grad har Vega kommune planer, strategier og rutiner for å forebygge og motvirke utenforskap blant unge voksne?
- I hvilken grad følger kommunen opp unge voksne i utenforskap i tråd med rutiner, planer og nasjonale føringer/anbefalinger?

Revisor konkluderer i varierende grad positivt på de problemstillingene som har blitt undersøkt og vurdert. Utvalget henviser til rapportens innhold for nærmere detaljer.

Kontrollutvalget ber kommunedirektøren merke seg rapportens anbefalinger.

Kontrollutvalget ber videre kommunedirektøren rapportere skriftlig til kontrollutvalget hvordan a) kommunestyrets vedtak er fulgt opp og b) hvilke forbedringstiltak som er iverksatt.

Frist for kommunedirektørens rapportering til kontrollutvalget settes til 6 måneder etter dato for kommunestyrets behandling av forvaltningsrevisjonsrapporten.

Kontrollutvalgets forslag [innstilling] til kommunestyrevedtak er ut fra dette:

Kommunestyret slutter seg til kontrollutvalgets uttalelse.

Kontrollutvalget understreker imidlertid at kommunestyret, som har det øverste ansvaret for å kontrollere kommunens virksomhet, vurderer både rapporten og kontrollutvalgets uttalelse på fritt grunnlag, og at utvalgets innstilling selvsagt ikke utelukker at kommunestyret har egne merknader. Avslutningsvis bemerkes det fra kontrollutvalgets side at et av hovedformålene med kontrollarbeidet i kommunen er å bidra til læring og kvalitetsforbedring over tid. Utvalgets innfallsvinkel er derfor at eventuelle avvik først og fremst bør betraktes i et systemperspektiv.

Vedlegg –

1: Revisjonsrapport avlagt 30.04.2026

Appendiks 1 – Utdrag fra kommuneloven

§ 23-3. Forvaltningsrevisjon

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan som viser på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjoner. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet og virksomheten i kommunens eller fylkeskommunens selskaper. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon.

Planen skal vedtas av kommunestyret og fylkestinget selv. Kommunestyret og fylkestinget kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.